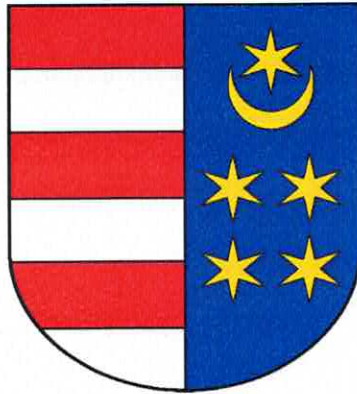

Załącznik
do Uchwały Nr XXXIX/311/2022
Rady Powiatu Tarnobrzeskiego
z dnia 28 listopada 2022

**Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych
w Powiecie Tarnobrzeskim
na lata 2022-2027**

Tarnobrzeg 2022

Spis Treści

I. Wprowadzenie	3
II. Rekomendacje dla Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim na lata 2022-2027.....	5
III. Diagnoza niepełnosprawności w powiecie tarnobrzeskim	5
IV. Cele szczegółowe i ich realizacja	14
V. Realizatorzy programu.....	17
VII. Źródła finansowania programu	20
VIII. Monitoring	24

I. Wprowadzenie

Niepełnosprawność jako zjawisko powszechne i znaczące jest istotnym problemem społecznym. Człowiek niepełnosprawny, tak jak osoba zdrowa, jest częścią środowiska, a jego rozwój jest nierozdzielnie związany ze społeczeństwem. Żyjąc w nim ma prawo realizować swoje potrzeby, kształtować swą wiedzę, jednocześnie oddziaływać na otaczającą go rzeczywistość. Obecnie możemy stwierdzić, że wiele w tym zakresie zostało dokonane, lecz nadal istnieją obszary wymagające poprawy. W miarę rozwoju cywilizacji obserwuje się wzrost znaczenia osób niepełnosprawnych oraz obowiązków wobec ludzi z niepełnosprawnościami. Jesteśmy świadkami debat, dyskusji, programów informacyjnych i akcji medialnych, także z udziałem osób niepełnosprawnych, dotyczących problemów osób z niepełnosprawnościami, jak również podejmujących kwestie systemu wsparcia tej grupy społecznej. Wciąż jednak zmierzamy się z niedoskonałością tego systemu. Dotyczy to zarówno procesu leczenia, rehabilitacji, jak i umożliwienia osobom niepełnosprawnym bycia pełnoprawnym członkiem społeczeństwa. Możliwości tkwiące w osobie niepełnosprawnej sprawiają, iż wzrasta zainteresowanie tą grupą, jej potrzebami i problemami. Natomiast akceptacja własnych dyspozycji i możliwości samej osoby niepełnosprawnej pozwala jej wejść na drogę rozwoju i adaptacji życiowej.

Warunkiem integracji społecznej jest niewątpliwie uczestnictwo w życiu społecznym osób niepełnosprawnych oraz nawiązywanie wzajemnie poprawnych relacji. Istotnym jest również właściwe przygotowanie społeczeństwa. Jednak często zdarza się, że większość czasu osoby niepełnosprawne spędzają w domach, tylko z najbliższymi, gdzie są chronione bądź izolowane od świata. Często także są pozbawione możliwości realizacji własnych potrzeb. Dodatkowy problem stwarzają bariery społeczne wynikające z niewłaściwego stosunku społeczeństwa do problemów osób niepełnosprawnych. Oprócz trudności natury technicznej spotykanych na co dzień, bardziej bolesne i ograniczające są niezaspokojone potrzeby psycho-społeczne. Tworzą się bariery mentalne spowodowane niewiedzą i brakiem doświadczenia w kontaktach społecznych, stwarzające powstawanie niekorzystnych opinii. Powszechnie koncentrujemy się na ograniczeniach oraz słabościach osób niepełnosprawnych, rzadziej dostrzegamy ich potencjał i możliwości. Taka postawa prowadzi do uprzedzeń i dyskryminacji, a przede wszystkim frustracji osób niepełnosprawnych.

Zorganizowanie sprawnie działającego systemu wsparcia społecznego osób niepełnosprawnych to aktualnie zadanie i wyzwanie dla wielu instytucji pomocowych współdziałających w kierunku integracji społecznej. Zachodzi bowiem konieczność podejmowanych działań na rzecz realizacji potrzeb osób niepełnosprawnych, wyznaczenie

obszarów działań i opracowanie programów celowych do wdrożenia przez najbliższe otoczenie.

Realizując obowiązek wynikający z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (j.t. Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn.zm.) opracowania i realizacji, zgodnych z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu podjęło się opracowania niniejszego dokumentu. Jest on również kontynuacją i rozszerzeniem wcześniej podjętych przez powiat działań na rzecz osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez udział w programach: *Aktywny samorząd*, *Wyrównywanie różnic między regionami III*.

Określając cele i kierunki działań skierowane do osób niepełnosprawnych na najbliższe 5 lat uwzględniono doświadczenie i sugestie jednostek organizacyjnych powiatu tarnobrzesckiego zajmujących się wieloaspektową problematyką osób niepełnosprawnych. W analizie problemowej oraz konstruowaniu dokumentu współpracowały:

1. Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu,
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Dębie,
3. Dom Pomocy Społecznej w Nowej Dębie,
4. Warsztat Terapii Zajęciowej w Baranowie Sandomierskim,
5. Warsztat Terapii Zajęciowej w Gorzycach,
6. Środowiskowy Dom Samopomocy w Gorzycach,
7. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Grębowie,
8. Koło Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo przy Zarządzie Miejsko-Gminnym TPD w Nowej Dębie.

Program na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzesckim na lata 2022-2027 definiuje kierunki polityki społecznej powiatu tarnobrzesckiego w zakresie poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz poszanowania praw osób niepełnosprawnych. Koncentruje się on na deinstytucjonalizacji, pozostawianiu osób niepełnosprawnych w ich środowisku i zapewnieniu im niezbędnych usług oraz tworzeniu warunków społecznego współdziałania. Skierowany jest do osób niepełnosprawnych zamieszkujących powiat tarnobrzescki.

II. Rekomendacje dla Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim na lata 2022-2027

Niniejszy Program na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim na lata 2022-2027 wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne:

- Rządowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich Integracji ze Społeczeństwem z dnia 5 października 1993 roku,
- Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych uchwaloną dnia 1 sierpnia 1997 roku,
- Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych ratyfikowaną 6 września 2012 roku,
- Wojewódzki Program na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021 - 2030,
- Strategię Rozwoju Powiatu Tarnobrzeskiego na lata 2021 - 2027.

III. Diagnoza niepełnosprawności w powiecie tarnobrzeskim

W celu zdiagnozowania skali występowania zjawiska niepełnosprawności w powiecie tarnobrzeskim uwzględniono Narodowy Spis Powszechny z 2011 r. gdyż do chwili obecnej nie zostały opublikowane dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2021. Ponadto źródłem danych były statystyki Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu.

Jak wskazują dane Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku, liczba osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim wynosiła 3 789, co stanowi 6,98 % ogółu mieszkańców powiatu – w podziale na płeć niewiele przeważali mężczyźni (7,06 %).

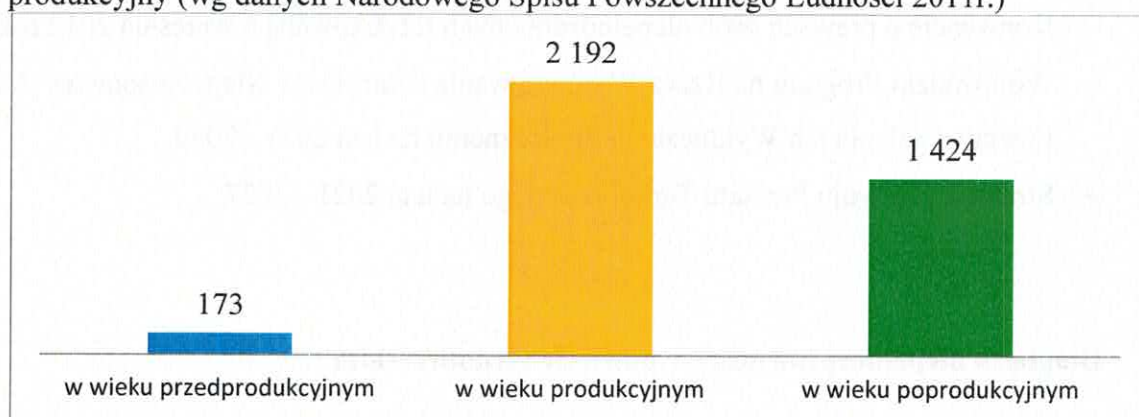
Tabela 1. Stosunek osób niepełnosprawnych z powiatu tarnobrzeskiego do ogółu mieszkańców powiatu w 2011 r.

	Liczba ludności	Liczba osób niepełnosprawnych	Udział procentowy
Ogółem	54292	3789	6,98%
Kobieta	27 516	1 898	6,90%
Mężczyźni	26 776	1 891	7,06%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

W kategorii wieku, zdecydowana większość osób niepełnosprawnych znajduje się w wieku produkcyjnym – stanowi 57,85 % ogółu osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim. Osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym, stanowią 37,58 % ogółu osób niepełnosprawnych w powiecie, natomiast najmniejszy procent stanowią osoby niepełnosprawne w wieku przedprodukcyjnym – 4,57 % ogółu osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim.

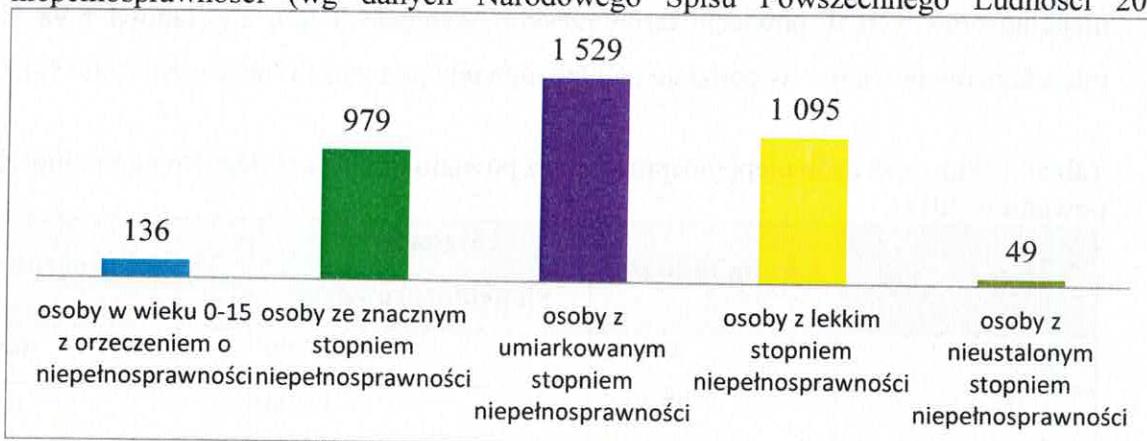
Wykres 1. Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim w podziale na wiek produkcyjny (wg danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności 2011r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

W powiecie tarnobrzeskim największy odsetek osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia posiada umiarkowany stopień niepełnosprawności – 42,44 %. Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności stanowią najmniejszą grupę w tym przedziale wiekowym (27,17%).

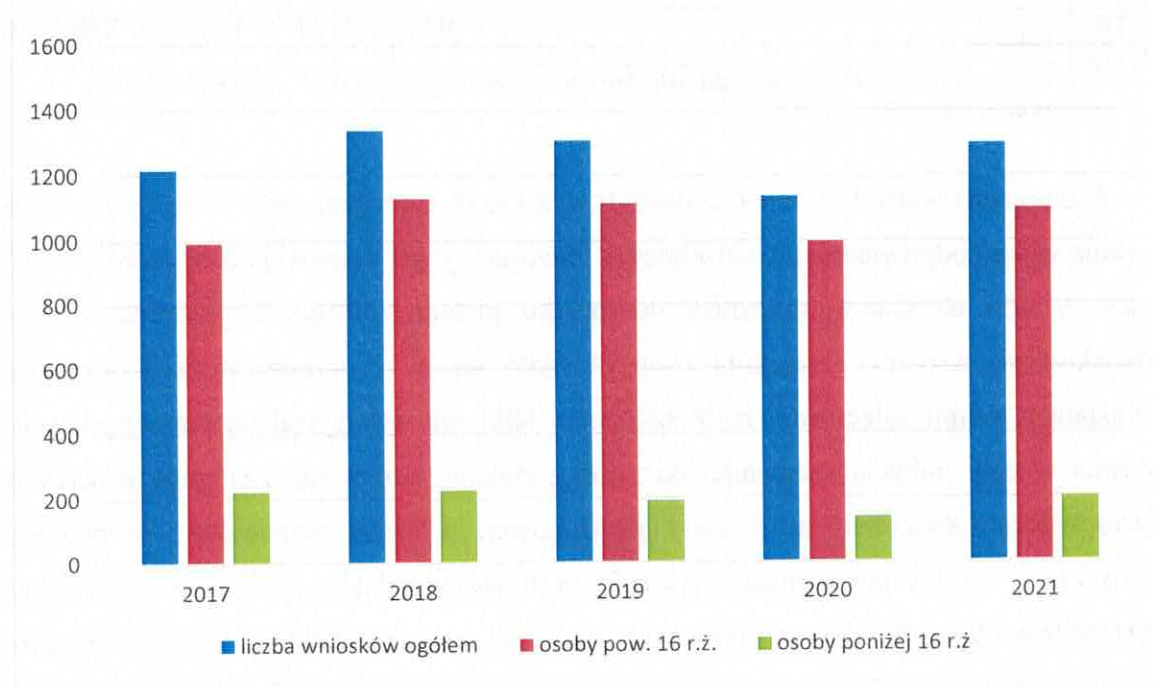
Wykres 2. Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim w podziale na stopień niepełnosprawności (wg danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności 2011r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych lokalnych, GUS

Dla powiatu tarnobrzesckiego organem orzecznicznym do celów poza rentowych jest Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, obsługujący mieszkańców powiatu tarnobrzesckiego i miasta Tarnobrzeg. W 2017 roku z terenu powiatu do Zespołu wpłynęło 1216 wniosków, w 2018 o 109 więcej, w 2019 - 1 308 wniosków, 2020 – 1136, zaś w 2021 - 1300. Rozpatrując liczbę złożonych wniosków na przestrzeni lat 2017 -2021, 84,49% wniosków stanowią wnioski złożone przez osoby powyżej 16 roku życia. Na niemal stałym poziomie pozostaje liczba wniosków składanych dla osób poniżej 16 roku życia i waha się od 192 do 225. Jedynie rok 2020 był odbiegający od w/w tendencji, jednakże przyczyną tego mógł być stan epidemii w Polsce i wydłużenie ważności orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Wykres 3. Liczba złożonych wniosków w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu w latach 2017 – 2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Tabela 2. Liczba i cel złożenia wniosków w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności przez osoby powyżej 16 roku życia w latach 2017-2021

Lp.	Cel złożenia wniosków	Liczba wniosków				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Odpowiednie zatrudnienie	403	453	388	414	381
2.	Szkolenie	0	1	2	2	0
3.	Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	13	21	17	16	20
4.	Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	73	70	73	63	165
5.	Korzystanie z sytemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji	115	104	92	104	102
6.	Zasiłek stały	0	0	0	0	0
7.	Zasiłek pielęgnacyjny	280	324	376	314	339
8.	Korzystanie z karty parkingowej	45	67	93	40	38
9.	Inne	65	91	75	45	55
10.	Razem	994	1131	1116	998	1100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Z zaprezentowanych w tabeli 2 danych wynika, że najczęściej osób ubiega się o wydanie orzeczenia w celu odpowiedniego zatrudnienia. Znaczącą grupę stanowią także osoby składające wniosek w celu uzyskania uprawnień do zasiłku pielęgnacyjnego, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia. Najmniej osób ubiegało się o orzeczenie w celu uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, bądź szkolenia. Nikt nie wskazywał na potrzebę uzyskania orzeczenia w celu nabycia uprawnień do zasiłku stałego. Na uwagę zasługuje odsetek osób zainteresowanych korzystaniem z karty parkingowej, a także zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Sytuacja ta może wynikać z przepisów określających ulgi/przywileje dla osób niepełnosprawnych ruchowo, ze schorzeniami neurologicznymi lub dysfunkcją wzroku w zakresie parkowania w miejscach wydzielonych, a także możliwością uzyskania dofinansowania w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Tabela 3. Liczba i cel złożenia wniosków w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności przez osoby poniżej 16 roku życia w latach 2017-2021

Lp.	Cel złożenia wniosków	Liczba wniosków				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Zasiłek stały	35	32	26	13	17
2.	Zasiłek pielęgnacyjny	199	190	198	120	177
3.	Inne (zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju lub dodatkowy urlop wychowawczy dla rodzica)	1	0	1	5	6
	RAZEM	235	222	225	138	200

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

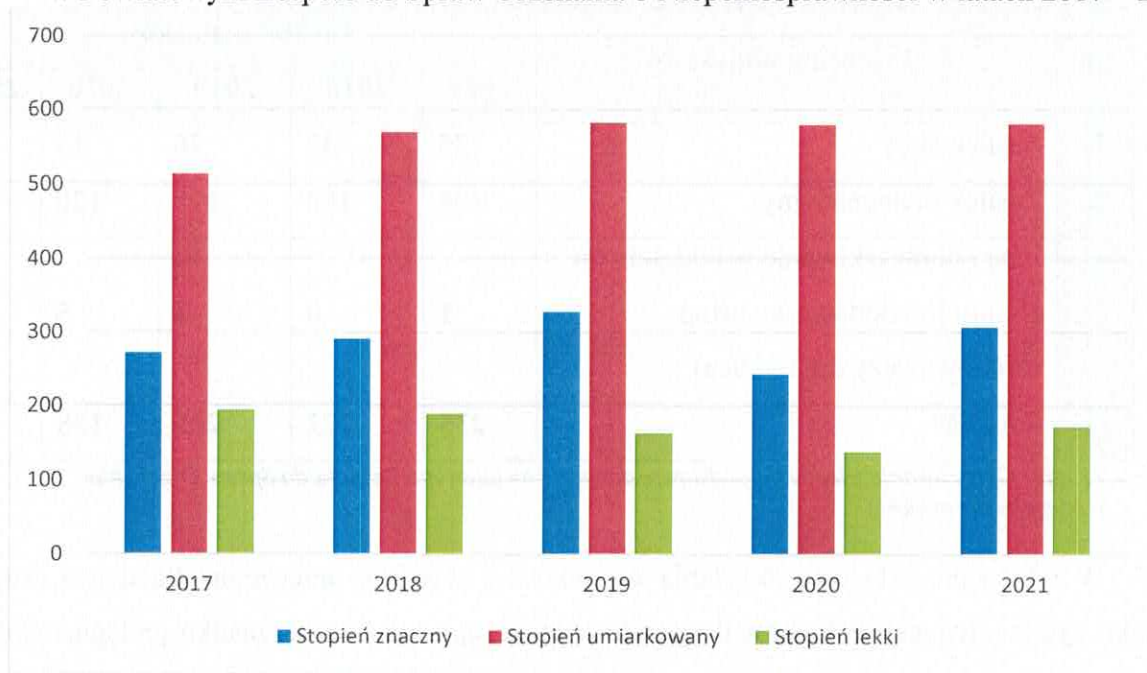
W odniesieniu do celu składania wniosków o wydanie orzeczenia dla dzieci poniżej 16 roku życia najwięcej wniosków dotyczyło nabycia uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego. Najmniej opiekunów było zainteresowanych uzyskaniem wskazania do zamieszkania w oddzielnym pokoju lub dodatkowym urlopem wychowawczym dla rodzica.

Porównując liczbę wydanych orzeczeń określających stopień niepełnosprawności tj. orzeczeń dla osób, które ukończyły 16 rok życia, na przestrzeni lat 2017 – 2021 obserwuje się wzrost liczby wydanych orzeczeń, w szczególności w zakresie umiarkowanego stopnia. Mimo systematycznie malejącej liczby orzeczeń z lekkim stopniem niepełnosprawności, w roku 2021 nastąpiło odwrócenie trendu i ponowny ich wzrost. Rok 2020 trudno jednoznacznie oceniać w kontekście trendu z uwagi na liczne obostrzenia w pracy instytucji ochrony zdrowia, pomocy społecznej i urzędów, które to ograniczenia spowodowały zmniejszenie dostępności do wydawanych decyzji i orzeczeń.

Łączna liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w poszczególnych latach zaczynając od 2017 roku wynosiła kolejno: 980, 1050, 1074, 961 i 1060. Dla określenia realnego trendu zmian konieczne będą dane za następne lata (2022 i 2023), choć już dziś obserwuje się powrót do tendencji z lat 2017-2019.

Szczegółowe dane w zakresie wydanych orzeczeń określających stopień niepełnosprawności w poszczególnych latach zaprezentowano na wykresie 4.

Wykres 4. Liczba wydanych orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2017 – 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Dla programowania oddziaływań wobec poszczególnych grup osób wymagających specjalistycznego leczenia i rehabilitacji społeczno-zawodowej konieczne jest określenie rodzaju schorzeń, z którymi zmagają się na co dzień osoby niepełnosprawne. W zależności od tego, która grupa jest najliczniejsza, a także odniesienie tej liczby do możliwości istniejącego systemu wsparcia, stanowi odpowiedź na pytanie: jakie działania podjąć i w jakim obszarze, w celu optymalnego jego zsynchronizowania z potrzebami lokalnego środowiska.

Z przedstawionych danych wynika, iż najczęstszą przyczyną niepełnosprawności jest upośledzenie narządu ruchu, choroby neurologiczne, choroby układu oddechowego i krążenia, oraz choroby psychiczne. Najmniej orzeczeń wydanych jest z powodu epilepsji, upośledzenia umysłowego oraz chorób układu pokarmowego. Dane zawarte w tabeli dotyczą wszystkich wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, zarówno osobom powyżej 16 roku życia, jak i dzieciom.

Liczbę wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017 – 2021 prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń z określeniem przyczyn niepełnosprawności w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2017 – 2021

Lp.	Symbol przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	01-U (upośledzenie umysłowe)	19	24	18	19	18
2.	02-P (choroby psychiczne)	152	186	156	160	167
3.	03-L (zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu)	79	77	74	56	86
4.	04-O (choroby narządu wzroku)	48	41	54	33	50
5.	05-R (upośledzenia narządu ruchu)	277	186	328	271	316
6.	06-E (epilepsja)	15	16	14	5	13
7.	07-S (choroby układu oddechowego i krążenia)	178	167	155	144	147
8.	08-T (choroby układu pokarmowego)	28	32	34	38	45
9.	09-M (choroby układu moczowo-płciowego)	33	43	59	67	71
10.	10-N (choroby neurologiczne)	191	186	187	148	164
11.	11-I (inne)	130	135	102	91	69
12.	12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe)	41	58	65	58	85
RAZEM		1191	1151	1246	1090	1231

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Dokonując uszczegółowienia powyższych danych uwidacznia się trend wskazujący, iż w powiecie tarnobrzeskim z roku na rok wzrasta liczba orzeczeń (w zdecydowanej większości wydanych dla dzieci) z określeniem przyczyny niepełnosprawności 12-C, tj. całościowych zaburzeń rozwojowych. Tylko wobec dzieci w 2017 roku orzeczeń takich było 38, w 2018 było ich już 52, 2019 – 57, 2020 – 49, 2021 – 75. Z punktu widzenia programowania działań wobec osób z tej grupy schorzeń jest to kwestia o tyle istotna, że osoby z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi wymagają wielokierunkowego wsparcia w sferze zdrowotnej, rehabilitacyjnej, edukacyjnej, socjalnej i opiekuńczej.

W powiecie tarnobrzeskim zadaniami z zakresu rehabilitacji społecznej zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, które dysponuje m.in. środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności mogą ubiegać się o dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych,

zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz turnusów rehabilitacyjnych. Mogą też korzystać z systemu środowiskowego wsparcia.

Tabela 5. Udzielone dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu w latach 2017 - 2021

Formy dofinansowania	2017		2018		2019		2020		2021	
	Liczba wniosków	Kwota	Liczba wniosków	Kwota	Liczba wniosków	Kwota	Liczba wniosków	Kwota	Liczba wniosków	Kwota
Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	378	252.268	394	282.667	362	290.441	420	368.905	448	392.015
Uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	56	58.892	55	59.859	50	60.000	36	46.749	82	109.454
Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	21	59.250	21	49.499	23	41.998	42	137.901	73	321.259
RAZEM	455	370.410	470	392.025	435	392.439	498	553.555	603	822.728

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu

W ramach rehabilitacji społecznej, porównując udzielone dofinansowania dla osób niepełnosprawnych w latach 2017-2021, w roku 2021 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu zrealizowało najwięcej, bo aż 603 wnioski na zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, turnusy rehabilitacyjne, likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych o łącznej wartości 822.728 zł. Było to o 122 % więcej środków wydatkowanych niż w roku 2017, i o 109 % więcej niż w 2018 i 2019 roku.

W zakresie środków na poszczególne zadania zaznacza się tendencja do zwiększania wydatków na dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, wydatków na likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. Budżet roczny przeznaczony na rehabilitację społeczną w ostatnich dwóch latach uległ znaczącym zmianom (zwiększeniu) z uwagi na będące wynikiem pandemii znacznie mniejsze potrzeby na rehabilitację zawodową.

Zadaniami w obszarze rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu (PUP). W ramach wsparcia dla osób niepełnosprawnych PUP realizuje m.in. zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób

niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z wyposażeniem stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej, finansowanie kosztów rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej.

Tabela 6. Udzielone dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu w latach 2017 -2021

Formy dofinansowania	2017		2018		2019		2020		2021	
	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota
Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z wyposażeniem stanowiska pracy	1	39970	2	80000	1	40000	0	0	0	0
Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej	0	0	0	0	1	37000	0	0	0	0
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy	6	59610	4	17891	6	38340	5	28585	6	48010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu

Na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych w latach 2017-2019 ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wypłacono porównywalną ilość środków. Odmienne są natomiast lata 2020-2021, kiedy to pandemia i ograniczenia w funkcjonowaniu firm i instytucji miały realny wpływ na zainteresowanie pracodawców tworzeniem nowych stanowisk pracy, czy rozpoczynania działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.

Najwięcej środków w latach 2017-2019 kierowanych było do pracodawców w ramach zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z wyposażeniem stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej. Nieco inna tendencja przejawia się w wydatkowaniu środków na

instrumenty i usługi rynku pracy. Tu występuje porównywalna i podobna liczba osób zainteresowanych wsparciem m.in. w formie staży.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wynika również, iż w latach 2017-2021 nikt nie skorzystał z dofinansowania szkolenia i przekwalifikowania. Bardzo niski odsetek osób ubiegających się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w celu szkolenia lub przekwalifikowania znajduje odzwierciedlenie w zainteresowaniu sfinansowaniem takich działań z udziałem Powiatowego Urzędu Pracy. Sytuacja ta może być również podyktowana realizacją programów aktywizacji społecznej i zawodowej z udziałem środków Unii Europejskiej oraz realizacją innych programów PFRON np.; Aktywny samorząd.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych jest realizowana także w Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ). Na terenie powiatu tarnobrzeskiego funkcjonują dwa WTZ, oferujące wsparcie dla łącznie 75 niepełnosprawnych osób. W latach 2017-2021 na ich działalność PFRON (90%) łącznie przekazał środki w wysokości 1.199.700zł. w 2017 roku, 1.244.700 w 2018r, 1.357.200 w 2019r, 1.537.200 w 2020r i 1.627.200 w roku 2021. Pozostałe 10% kosztów działalności WTZ ze środków własnych przekazuje powiat. Dane te obrazują jednoznacznie wzrost nakładów na to zadanie każdego roku.

IV. Cele szczegółowe i ich realizacja

Celem głównym Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim na lata 2022-2027 jest zorganizowanie odpowiednich warunków do rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. W ramach celu głównego, mieszczą się cele szczegółowe:

- 1) Usprawnienie funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych;
- 2) Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji;
- 3) Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym;
- 4) Podniesienie poziomu usług edukacyjnych kierowanych do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej;
- 5) Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych;
- 6) Podniesienie świadomości społecznej z zakresu praw osób niepełnosprawnych;
- 7) Zwiększenie współpracy powiatu tarnobrzeskiego z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych;

Tabela 7. Opis działań do zrealizowania postawionych celów:

Nr	Cele szczegółowe	Działania
Cel 1	Usprawnienie funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przystąpienie powiatu do programów celowych PFRON mających na celu likwidację barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> - likwidację bariery transportowej, - likwidację bariery w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym, -likwidację barier w poruszaniu się, - pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym; 2. Przystąpienie powiatu do programów celowych PFRON mających na celu wyrównanie szans osób niepełnosprawnych zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> - likwidację barier w środowiskowych domach samopomocy, urzędach i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania, - likwidację barier transportowych (zakup samochodów i mikrobusów przystosowanych do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich), - pozyskanie dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych (poza algorytmem); 3. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.
Cel 2	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych; 2. Dofinansowanie zakupów przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny; 3. Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego.

Cel 3	Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, turystycznych, rekreacyjnych wspierających aktywność osób niepełnosprawnych w tych dziedzinach; 2. Finansowanie kosztów uczestnictwa mieszkańców powiatu tarnobrzeskiego w Warsztatach Terapii Zajęciowej; 3. Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień osób niepełnosprawnych poprzez nabycie umiejętności komunikacyjnych oraz wykorzystanie ich potencjału artystycznego; 4. Realizację projektów mających na celu podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób niepełnosprawnych oraz ich integrację ze środowiskiem.
Cel 4	Podniesienie poziomu usług edukacyjnych kierowanych do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie nowych metod diagnozy, terapii, a także rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych; 2. Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć dla dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin; 3. Szkolenie kadry placówek oświatowych w zakresie rozwoju uczniów niepełnosprawnych; 4. Zapewnienie młodzieży niepełnosprawnej i jej opiekunom dostępu do informacji w zakresie możliwości zdobywania wykształcenia; 5. Prowadzenie profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży niepełnosprawnej; 6. Wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny dziecka niepełnosprawnego; 7. Prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, rodziców i nauczycieli.
Cel 5	Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy; 2. Aktywizacje osób niepełnosprawnych poprzez instrumenty i usługi rynku pracy - podnoszenie kwalifikacji zawodowych, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, zwiększenie liczby miejsc pracy poprzez finansowanie zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, umów stażowych, robót publicznych i in.

		<ol style="list-style-type: none"> 3. Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z wyposażeniem stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej, 4. Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych
Cel 6	Podniesienie świadomości społecznej z zakresu praw osób niepełnosprawnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizacja stron internetowych jednostek organizacyjnych powiatu do potrzeb osób niepełnosprawnych; 2. Poradnictwo z zakresu praw przysługujących osobom niepełnosprawnym; 3. Poradnictwo dla otoczenia osoby niepełnosprawnej; 4. Szkolenie otoczenia osób niepełnosprawnych w zakresie praw oraz kierunków prowadzonej terapii, a także metod pracy z osobami niepełnosprawnymi;
Cel 7	Zwiększenie współpracy powiatu tarnobrzeskiego z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie bazy organizacji, w tym pozarządowych działających w powiecie tarnobrzeskim na rzecz osób niepełnosprawnych; 2. Współpracę z organizacjami pozarządowymi w opracowaniu i realizowaniu programów na rzecz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

V. Realizatorzy programu

Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim na lata 2022-2027 będzie realizowany przez jednostki działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu oraz organizacje pozarządowe tj.:

- Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu / PUP,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu / PCPR,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Grębowie / SOSW,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Dębie / PPP,
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Baranowie Sandomierskim / WTZ,

- Warsztat Terapii Zajęciowej w Gorzycach / WTZ,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Gorzycach /ŚDS,
- Dom Pomocy Społecznej w Nowej Dębie / DPS,
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych / OP.

VI. Zakładane rezultaty realizacji programu

Założeniem realizacji niniejszego programu jest:

1. Poprawa funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych,
2. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych,
3. Poprawa dostępności do rehabilitacji osobom niepełnosprawnym,
4. Poprawa warunków bytowych osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier,
5. Zwiększenie liczby imprez sportowych, kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych z udziałem osób niepełnosprawnych,
6. Utrzymanie i rozwój Warsztatów Terapii Zajęciowej,
7. Rozwój usług edukacyjnych kierowanych do dzieci niepełnosprawnych, ich rodziców i nauczycieli,
8. Zwiększenie współpracy powiatu tarnobrzeskiego z podmiotami realizującymi działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Mierniki osiągnięcia celu określonego w programie:

Cel I

1. Liczba osób korzystających z programu „Aktywny Samorząd”,
2. Liczba wniosków przyjętych do realizacji w ramach programu celowego PFRON,
3. Liczba wniosków zrealizowanych w ramach likwidacji barier.

Cel II

1. Liczba osób objętych dofinansowaniem do turnusów rehabilitacyjnych, w tym liczba opiekunów tychże osób,
2. Liczba zrealizowanych wniosków na dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny,
3. Liczba osób korzystających ze wsparcia wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego.

Cel III

1. Liczba umów na dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, turystycznych, rekreacyjnych wspierających osoby niepełnosprawne,
2. Liczba uczestników WTZ,
3. Liczba spotkań/imprez o charakterze kulturalno-artystycznym,
4. Liczba projektów realizowanych przez WTZ, ŚDS, DPS z udziałem osób niepełnosprawnych,

Cel IV

1. Liczba zajęć terapeutyczno-rehabilitacyjnych, indywidualnych i grupowych dla dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin,
2. Liczba szkoleń w zakresie rozwoju uczniów niepełnosprawnych,
3. Liczba spotkań profilaktycznych z dziećmi i młodzieżą,
4. Liczba spotkań z rodziną, wspomagających wychowanie i edukację dziecka niepełnosprawnego,
5. Liczba spotkań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego,

Cel V

1. Liczba osób aktywizowanych poprzez instrumenty i usługi rynku pracy,
2. Liczba dostosowanych miejsc pracy na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cel VI

1. Liczba porad udzielonych osobom niepełnosprawnym,
2. Liczba porad dla otoczenia osoby niepełnosprawnej,

Cel VII

1. Liczba informatorów/broszur,
2. Liczba projektów opracowanych / realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

1. Wzrost liczby obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – realizacja na poziomie co najmniej 10 rocznie,
2. Wyposażenie dla osoby niepełnosprawnej co najmniej 2 stanowisk pracy rocznie,
3. Umożliwienie co najmniej 100 osobom korzystanie ze sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego,
4. Opracowanie i rozpropagowanie 200 szt. rocznie informatorów dla osób niepełnosprawnych.

VII. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu tarnobrzeskiego,
- z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- z Funduszu Pracy,
- z innych źródeł, w ramach przyjętych do realizacji programów.

Tabela 8. Prognoza wydatków na realizację zadań przyjętych w Programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzeskim na lata 2022-2027.

Planowane działania	Przewidywane źródło środków na realizację celów /realizator
Cel 1	
Działanie 1 – Przystąpienie powiatu do programów celowych PFRON mających na celu likwidację barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych i pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.	<i>Realizacja programu celowego PFRON „Aktywny Samorząd” – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz / PCPR</i>
Działanie 2 – Przystąpienie powiatu do programów celowych PFRON mających na celu wyrównanie szans osób niepełnosprawnych zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej.	<i>Realizacja programu celowego PFRON „Wyrównywanie różnic między regionami” – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz/ PCPR</i>
Działanie 3 – Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu / PCPR</i>

Cel 2	
Działanie 1 – Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu / PCPR</i>
Działanie 2 – Dofinansowanie zakupów przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu/ PCPR</i>
Działanie 3 – Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego	<i>Koszt realizacji uzależniony od wysokości środków UE przyznanych na realizację projektu wieloletniego/PCPR.</i>
Cel 3	
Działanie 1 – Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, turystycznych, rekreacyjnych wspierających aktywność osób niepełnosprawnych w tych dziedzinach	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu/ PCPR, OP, ŚDS</i>
Działanie 2 – Finansowanie kosztów uczestnictwa mieszkańców powiatu tarnobrzeskiego w Warsztatach Terapii Zajęciowej	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu/ PCPR</i>
Działanie 3 – Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień osób niepełnosprawnych poprzez nabycie umiejętności komunikacyjnych oraz wykorzystanie ich potencjału artystycznego	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych WTZ, ŚDS, DPS</i>
Działanie 4 – Realizację projektów mających na celu podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób niepełnosprawnych oraz ich integrację ze środowiskiem	<i>Koszt realizacji uzależniony od wysokości środków pozyskanych w ramach konkursu / realizatorzy</i>

Cel 4	
Działanie 1 – Wdrażanie nowych metod diagnozy, terapii, a także rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych SOSW</i>
Działanie 2 – Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć dla dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych SOSW</i>
Działanie 3 – Szkolenie kadry placówek oświatowych w zakresie wspomagania rozwoju i umiejętności uczniów niepełnosprawnych	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych SOSW</i>
Działanie 4 – Zapewnienie młodzieży niepełnosprawnej i jej opiekunom dostępu do informacji w zakresie możliwości zdobywania wykształcenia	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych SOSW, PCPR</i>
Działanie 5 – Prowadzenie profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PPP, SOSW</i>
Działanie 6 – Wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny dziecka niepełnosprawnego	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PPP, PCPR, SOSW</i>
Działanie 7 – Prowadzenie edukacji dot. ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, rodziców i nauczycieli	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PPP, SOSW</i>
Cel 5	
Działanie 1 – Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PUP</i>
Działanie 2 – Aktywizacje osób niepełnosprawnych poprzez usługi i instrumenty rynku pracy	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu/PUP</i>

Działanie 3 – Zwrot pracodawcy kosztów związanych z wyposażeniem stanowiska pracy	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu/PUP</i>
Działanie 4 – Szkolenie i przekwalifikowanie zawodowe osób niepełnosprawnych	<i>Wydatek niewyceniony – koszt realizacji uzależniony od wysokości środków przyznanych przez Fundusz wg algorytmu/PUP</i>
Cel 6	
Działanie 1 – Aktualizacja stron internetowych jednostek do potrzeb osób niepełnosprawnych	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań własnych -realizatorzy,</i>
Działanie 2 – Poradnictwo z zakresu praw przysługujących osobom niepełnosprawnym	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PCPR</i>
Działanie 3 – Poradnictwo dla otoczenia osoby niepełnosprawnej	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PCPR</i>
Działanie 4 – Szkolenie otoczenia osób niepełnosprawnych w zakresie praw oraz kierunków prowadzonej terapii, a także metod pracy z osobami niepełnosprawnymi	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PCPR, SOSW</i>
Cel 7	
Działanie 1 – Utworzenie bazy organizacji, w tym pozarządowych działających w powiecie tarnobrzeskim na rzecz osób niepełnosprawnych	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PCPR</i>
Działanie 2 – Współpracę z organizacjami pozarządowymi w opracowaniu i realizowaniu programów na rzecz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	<i>Wydatek niewyceniony – realizacja w ramach zadań statutowych PUP, PCPR</i>

Wysokość środków przeznaczonych na realizację niniejszego programu w poszczególnych latach może ulec zmianie z uwagi na zmienność wskaźników do algorytmu środków przyznawanych przez PFRON samorządom powiatowym na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej. Ponadto programy celowe PFRON i wysokość środków na

ich realizację są ustalane odrębnie dla roku budżetowego. W odniesieniu do wysokości środków na działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej wydatki zostały wskazane według aktualnie obowiązującego kosztu utrzymania uczestnika. Pozostałe środki pozabudżetowe będą możliwe do uzyskania przez poszczególnych realizatorów w ramach projektów szczegółowych, dotyczących wybranych zagadnień ujętych w niniejszym programie, w tym środków pochodzących z Unii Europejskiej.

VIII. Monitoring

Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie tarnobrzesckim na lata 2022-2027 będzie poddany monitoringowi, polegającemu na zbieraniu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu informacji od realizatorów Programu na temat podjętych i zakończonych działań. Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu będzie przedkładał Radzie Powiatu Tarnobrzesckiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie częścią corocznego sprawozdania z działalności jednostki.